

Likumprojekta “Grozījumi Latvijas Republikas Zemessardzes likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)

Tiesību akta projekta anotācijas kopsavilkums	
Mērķis, risinājums un projekta spēkā stāšanās laiks (500 zīmes bez atstarpēm)	<p>Likumprojekta “Grozījumi Latvijas Republikas Zemessardzes likumā” mērķis ir apkopot likuma piemērošanas laikā aktualizētus ar dienestu Zemessardzē un darbību Zemessardzes veterāna statusā saistītus grozījumus. Grozījumi precizē rīcību līguma par dienestu Zemessardzē termiņa beigšanas gadījumā, dienesta Zemessardzē maksimālo vecumu, paredz iespēju saņemt piemaksu zemessargiem, kuri, pildot ar kaujas atbalstu vai kaujas nodrošinājumu saistītos amatus, aizvieto prombūtnē esošo personu vai pilda vakanta amata pienākumus. Likumprojekts arī paredz iespēju Zemessardzes veterāniem valkāt karavīra formas tērpu Zemessardzes veterānu uzdevumu izpildes laikā, šajā laikā saņemt uzturdev. Likumprojekts papildus paredz rīcību izņēmuma stāvokļa izsludināšanas vai kara laika iestāšanās gadījumā.</p> <p>Likumprojekts stāsies spēkā atbilstoši Oficiālo publikāciju un tiesiskās informācijas likuma 7. pantam.</p>

I. Tiesību akta projekta izstrādes nepieciešamība		
1.	Pamatojums	Likumprojekts ir izstrādāts pēc Aizsardzības ministrijas un Nacionālo bruņoto spēku iniciatīvas.
2.	Pašreizējā situācija un problēmas, kuru risināšanai tiesību akta projekts izstrādāts, tiesiskā regulējuma mērķis un būtība	<p>Šobrīd atbilstoši Latvijas Republikas Zemessardzes likuma (turpmāk – likums) 4. panta otrajai daļai līgumu par dienestu Zemessardzē slēdz Zemessardzes vienības komandieris. Tā kā dienesta izpildes vieta var būt arī Nacionālo bruņoto spēku (turpmāk – NBS) regulāro spēku vienība, likumprojekts paredz iespēju slēgt līgumu arī NBS regulāro spēku vienības komandierim. Grozījums mazinās administratīvo slogu, jo šajā gadījumā personas atbilstību dienestam Zemessardzē pārbaudīs attiecīgā NBS regulāro spēku vienība, kurā dienestu pildīs zemessargs, nevis Zemessardzes vienība. Ievērojot šo grozījumu, tiek precizēta likuma 4. panta pirmā daļa, 6. panta pirmā daļa un 20. panta pirmās daļas 1. punkts, izslēdzot no tiem norādi uz līguma slēgšanu ar Zemessardzi.</p> <p>Atbilstoši likuma 4. panta trešajai daļai līgumu par dienestu Zemessardzē slēdz uz pieciem gadiem, ievērojot dienestam Zemessardzē noteikto maksimālo vecumu. Pašreizējais regulējums nedod iespēju slēgt šo līgumu uz īsāku laiku gadījumos, kad personai palikuši</p>

	<p>mazāk nekā pieci gadi līdz dienestam noteiktā maksimālā vecuma sasniegšanai. Grozījums 4. panta trešajā daļā radīs iespēju uzņemt dienestā vai pagarināt līgumu par dienestu ar personām, kuras vēlas dienēt Zemessardzē, atbilst dienestam noteiktajām prasībām, bet līdz dienestam Zemessardzē noteiktajam maksimālajam vecumam palikuši mazāk nekā pieci gadi. Turklāt katrā konkrētajā gadījumā, ņemot vērā valsts aizsardzības vajadzības, kā arī konkrētas personas zināšanas un spējas Zemessardzes komandieris var pagarināt dienestu Zemessardzē zemessargam, kurš sasniedzis dienestam noteikto maksimālo vecumu un atbilst likuma prasībām (sk.likuma 28. panta otro daļu).</p> <p>Nacionālās drošības likuma 22. panta sestā daļa nosaka, ka kara laiks iestājas, ja ārējais ienaidnieks ir izdarījis militāru iebrukumu vai citādi vērsies pret valsts neatkarību, tās konstitucionālo iekārtu vai teritoriālo integritāti. Saskaņā ar likuma “Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli” 11. panta pirmās daļas 1.un 2. punktu izņēmuma stāvoklis ir īpašs tiesiskais režīms, kas izsludināts, ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> -valsti padraud ārējais ienaidnieks; -valstī vai tās daļā ir izcēlušies vai draud izcelties iekšējie nemieri, kas apdraud demokrātisko valsts iekārtu. <p>Iepriekš minētajos gadījumos Mobilizācijas likuma 3. panta trešās daļas 1. un 2. punkts un 13. pants paredz Latvijas pilsoņu – rezerves karavīru un rezervistu – iesaukšanu aktīvajā dienestā (kļūst par aktīvā dienesta karavīriem mobilizācijas ceļā). Krimināllikuma 282.¹ pants paredz kriminālatbildību rezerves karavīriem un rezervistiem par izvairīšanos no mobilizācijas. Savukārt Krimināllikuma 333. pants paredz kriminālatbildību karavīriem par dezertēšanu. Atbilstoši pašreizējam regulējumam izņēmuma stāvokļa izsludināšanas vai kara laika gadījumā zemessargu statuss nemainās un kriminālatbildība par izvairīšanos no dienesta izpildes neiestājas.</p> <p>Tā kā iepriekš norādītajos gadījumos jebkura Latvijas pilsoņa pienākums ir aizstāvēt valsts neatkarību, brīvību un demokrātisko valsts iekārtu (sk. Nacionālās drošības likuma 5. pantu), nav attaisnojama to dalīšana grupās, paredzot tiem atšķirīgu statusu, dienesta regulējumu un atbildību (kriminālatbildību).</p> <p>Likuma “Grozījumi Nacionālās drošības likumā” (pieņemts 2018. gada 4. oktobrī) 2. pants paredz tiesības ministru kabinetam lemt par zemessargu mobilizāciju paaugstināta militāra apdraudējuma</p>
--	--

		<p>gadījumā, ja valstī vēl nav izsludināts speciālais tiesiskais režīms (ārkārtas situācija vai izņēmuma stāvoklis). Arī šajā gadījumā atbilstoši pašreizējam regulējumam zemessargu statuss nemainās un kriminālatbildība par izvairīšanos no dienesta izpildes neiestājas.</p> <p>Tādēļ Latvijas Republikas Zemessardzes likuma 4. pants tiek papildināts ar sesto daļu, kura paredz zemessargu ieskaitīšanu aktīvajā dienestā karavīra statusā izņēmuma stāvokļa izsludināšanas vai kara gadījumā, kā arī gadījumā, ja Ministru kabinets pieņem lēmumu par zemesragu mobilizāciju. Ņemot vērā to, ka dienests Zemessardzē būtiski atšķiras no atrašanās nacionālo bruņoto spēku rezervē, zemessargi netiks iesaukti aktīvajā dienestā rezerves karavīru un rezervistu mobilizācijas kārtībā. Zemessargu ieskaitīšana aktīvajā dienestā notiks vienkāršotā kārtībā, kuru noteiks aizsardzības ministrs.</p> <p>Tā kā izņēmuma stāvokļa tiesiskais režīms var tikt attiecināts tikai uz atsevišķu valsts teritorijas daļu, grozījums paredz iespēju lemt par daļēju zemessargu ieskaitīšanu aktīvajā dienestā, pārējos zemessargus attiecīgi uzturot paaugstinātas gatavības režīmā.</p> <p>Aizsardzības ministrija virza grozījumus Mobilizācijas likumā, kas paredz papildināt Mobilizācijas likumu ar 14.¹ pantu par izņēmumiem attiecībā uz pilsoņu iesaukšanu aktīvajā dienestā un iedzīvotāju mobilizāciju civilās aizsardzības formējumos un civilās aizsardzības pasākumu veikšanai. Izņēmumi aptver ievēlētās valsts un politiskās amatpersonas, kuras ir pilnvarotas pieņemt vai sagatavot izpildvaras un lēmējvaras valsts pārvaldes lēmumus Latvijas, Eiropas Komisijas un Eiropas Parlamenta ietvaros. Lai saskaņā ar Nacionālās drošības likuma II nodaļu nodrošinātu Latvijas Republikas Satversmē noteikto valsts iekārtu, parlamentāro demokrātiju un valsts varas dalīšanas principu, kā arī principus, saskaņā ar kuriem tiek veikta parlamentārā un civilā kontrole pār NBS, Iekšlietu ministrijas sistēmas un valsts drošības iestādēm arī mobilizācijas ietvaros, pilsoņu iesaukšana aktīvajā dienestā netiek attiecināta uz Valsts prezidentu, kas ir Latvijas Republikas augstākā amatpersona, Ministru kabineta locekļiem un Saeimas deputātiem un citām projektā minētām personām.</p> <p>Zemessargu imobilizācija atšķirsies no pārējo Latvijas pilsoņu mobilizācijas, jo zemessargus nevis iesauks aktīvajā dienestā, bet paātrināti ieskaitīs aktīvajā dienestā bez iesaukšanas. Lai Mobilizācijas likuma 14.¹ panta izņēmumus attiecinātu arī uz zemessargiem,</p>
--	--	---

	<p>Latvijas Republikas Zemessardzes likums tiek papildināts ar 4.¹ pantu.</p> <p>Likuma 17.¹ panta pirmās daļas pēdējais teikums nosaka, ka NBS regulāro spēku vienības štatu sarakstā iekļautā zemessarga amatā iecelto zemessargu var iesaistīt dienesta pienākumu izpildē uz laiku līdz 30 dienām gadā. Savukārt likuma 6. pants paredz iespēju iesaistīt zemessargu Zemessardzes uzdevumu izpildē un apmācībā arī vairāk par 30 dienām. Lai novērstu pašreiz 17.¹ panta pirmās daļas pēdējā teikumā iekļauto ierobežojošo nosacījumu, likumprojektā tiek paredzēts izslēgt šo teikumu.</p> <p>Atbilstoši likuma 17.¹ panta trešajai daļai zemessargam var uzdot pildīt ilgstošā prombūtnē esošā karavīra vai vakanta amata pienākumus, noslēdzot atsevišķu līgumu. Šī amata pienākumus zemessargs drīkst pildīt ne ilgāk par pusotru gadu. Līdzīgs regulējums pastāv Militārā dienesta likuma 21. panta 3.³ daļā, kurā paredzēta iespēja slēgt profesionālā dienesta līgumus ar rezerves karavīriem ilgstošā prombūtnē esošā karavīra vai vakantā amata pienākumu izpildei. Tomēr, atšķirībā no Latvijas Republikas Zemessardzes likuma, Militārā dienesta likums paredz iespēju uzdot pildīt šāda amata pienākumus uz laiku līdz karavīra iecelšanai amatā. Lai sinhronizētu šo likumu normas, 17.¹ panta trešās daļas grozījumā ir paredzēts noteikt, ka arī zemessargam var uzdot pildīt karavīra vai vakanta amata pienākumus uz laiku līdz karavīra iecelšanai amatā.</p> <p>Lai pēc atvaļināšanas no profesionālā dienesta Zemessardzē varētu dienēt atvaļinātie karavīri, nepieciešams paaugstināt maksimālo vecumu dienestam Zemessardzē. Tādēļ tiek veikts grozījums likuma 28. panta pirmajā daļā un attiecīgi – 14. panta pirmajā daļā. Šis grozījums vienlaikus dos iespēju ilgāk saglabāt dienestā apmācītus kvalificētus speciālistus un nodrošināt augsti kvalificētu zināšanu un iemaņu pēctecību.</p> <p>Likumprojekts papildina 29. panta trešo daļu, paredzot iespēju izbeigt līgumu par dienestu Zemessardzē pēc Zemessardzes iniciatīvas gadījumā, ja amatu pilda vienības vajadzībām neatbilstošs zemessargs ar negatīvu dienesta gaitas raksturojumu. Vienlaikus jāatzīmē, ka šis regulējums neizslēdz iespēju piedāvāt zemessargam citu, viņa spējām atbilstošāku amatu, ja tāds ir.</p> <p>Saskaņā ar likuma 29. panta sesto daļu pēc tam, kad ir izbeigts līgums par dienestu Zemessardzē, bijušo zemessargu normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā</p>
--	--

ieskaita NBS rezervē. Lai skaidrāk noregulētu gadījumus, kad zemessargs pēc līguma par dienestu Zemessardzē izbeigšanas vēlas bez pārtraukuma uzsākt profesionālā dienesta izpildi, likuma 29. panta sestās daļās grozījumā tiek noteikta iespēja zemessargam, nekļūstot par rezerves karavīru, tikt pieņemtam profesionālajā dienestā, ja viņš atbilst profesionālajam dienestam noteiktajām prasībām. Tādējādi gan NBS administratīvo procesu efektivitātes, gan personas dienesta gaitas pēctecības interesēs personu būs iespējams bez kavēšanās iekļaut personālsastāvā, mazinot administratīvo slogu.

Likuma 34. pants paredz iespēju izmaksāt kompensāciju, ja zemessargs iesaistīts dienesta uzdevumu izpildē vai apmācībā vairāk par 30 dienām gadā atbilstoši likuma 6. panta trešās daļas 1. punkta nosacījumiem vai nosūtīts uz kvalifikācijas paaugstināšanas kursiem vai uz militārās izglītības iestādi vai NBS vienību, kuras uzdevumos ietilpst pieaugušo izglītības programmu īstenošana, attiecīgu dienesta pienākumu izpildei nepieciešamās izglītības iegūšanai, vai pilda aizsardzības ministra noteiktā svarīgas profesijas kvalificēta speciālista amata pienākumus starptautiskajās vai nacionālajās militārajās mācībās vai vingrinājumos, vai ir iesaistīts valsts aizsardzības mācības vai jaunsargu interešu izglītības programmas īstenošanā.

Likums neparedz iespēju izmaksāt kompensāciju gadījumā, ja zemessargs iesaistīts Zemessardzes uzdevumu izpildē vairāk par 30 dienām, pildot NBS komandiera noteiktos uzdevumus (sk. likuma 6. panta trešās daļas 2. punkts). Lai paredzētu iespēju izmaksāt kompensāciju arī šādos gadījumos, 34. pants tiek papildināts ar 2.¹ daļu, kas piešķir tiesības Zemessardzes komandierim lemt par kompensāciju izmaksu atsevišķu uzdevumu izpildes gadījumos. Zemessardzes komandiera kompetencē ir lemt par Zemessardzei piešķirto finanšu resursu likumīgu un lietderīgu izmantošanu, tajā skaitā par kompensācijas piešķiršanu gadījumos, kad zemessargs iesaistīts dienesta uzdevumu izpildē vairāk par 30 dienām gadā.

Pašreiz likums neparedz iespēju maksāt piemaksu par vakantā amata pienākumu izpildi vai prombūtnē esošas personas aizvietošanu zemessargam, kas pilda likuma 31. panta pirmajā daļā minētos amata pienākumus. Grozījums likuma 35. panta pirmajā daļā paredz piemaksas maksāšanu līdz 30 procentu apmēram no zemessargam noteiktās mēnešalgas, ja zemessargs, kurš pilda ar kaujas atbalstu vai kaujas nodrošinājumu

		<p>saistītā amata pienākumus, papildus saviem tiešajiem pienākumiem aizvieto prombūtnē esošu personu vai pilda vakanta amata pienākumus.</p> <p>Grozījums 45. panta piektajā daļā dod iespēju Zemessardzes veterāniem valkāt karavīra formas tērpu ne tikai svinīgos pasākumos, bet arī, pildot Zemessardzes veterānu uzdevumus, jo Zemessardzes veterānu galvenais pienesums ir nevis ceremoniāls, bet praktisks. Zemessardzes veterāni brīvprātīgi iesaistās dažādu darbu veikšanā un zināšanu un iemaņu nodošanā vienībām. Šāda veida saskarsmes un sadarbības gadījumā formas tērpa valkāšana būtu gan praktiska, gan militārai iekārtai atbilstoša. Zemessardzes veterāniem tiek paredzēts arī noteikt tiesības saņemt uzturdevu laikā, kad tie pilda Zemessardzes veterānu uzdevumus.</p>
3.	Projekta izstrādē iesaistītās institūcijas un publiskas personas kapitālsabiedrības	Aizsardzības ministrija un NBS.
4.	Cita informācija	Likumprojekta izpildi Aizsardzības ministrija nodrošinās programmai 22.00.00 "Nacionālie bruņotie spēki" piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros.

II. Tiesību akta projekta ietekme uz sabiedrību, tautsaimniecības attīstību un administratīvo slogu

1.	Sabiedrības mērķgrupas, kuras tiesiskais regulējums ietekmē vai varētu ietekmēt	Likumprojekts ietekmē zemessargus un Zemessardzes veterānus.
2.	Tiesiskā regulējuma ietekme uz tautsaimniecību un administratīvo slogu	Likumprojekts šo jomu neskar.
3.	Administratīvo izmaksu monetārs novērtējums	Likumprojekts šo jomu neskar.
4.	Atbilstības izmaksu monetārs novērtējums	Likumprojekts šo jomu neskar.
5.	Cita informācija	Nav.

III. Tiesību akta projekta ietekme uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem

Likumprojekts šo jomu neskar.

IV. Tiesību akta projekta ietekme uz spēkā esošo tiesību normu sistēmu

1.	Saistītie tiesību aktu projekti	Tiks izdoti Ministru kabineta noteikumi, kas noteiks kārtību, kādā zemessargus ieskaita aktīvajā dienestā izņēmuma stāvokļa izsludināšanas vai kara laika
----	---------------------------------	---

		<p>iestāšanās gadījumā un kārtību kādā nosaka paaugstinātas gatavības režīmu Zemessardzes vienībām izņēmuma stāvokļa izsludināšanas gadījumā.</p> <p>Tiks virzīti grozījumi Krimināllikumā, kas noteiks atbildību par izvairīšanos no mobilizācijas un paaugstinātas gatavības režīma prasību izpildes.</p>
2.	Atbildīgā institūcija	Par normatīvā akta izstrādi atbildīga ir Aizsardzības ministrija un Nacionālo bruņoto spēku Apvienotais štābs.
3.	Cita informācija	Nav.

V. Tiesību akta projekta atbilstība Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām

Likumprojekts šo jomu neskar.

VI. Sabiedrības līdzdalība un komunikācijas aktivitātes

1.	Plānotās sabiedrības līdzdalības un komunikācijas aktivitātes saistībā ar projektu	Projekts un tā anotācija publiskoti Aizsardzības ministrijas tīmekļa vietnē (www.am.gov.lv) 12.11.2019. un Ministru kabineta tīmekļa vietnē (www.mk.gov.lv) 13.11.2019. Papildinātais projekts tika publicēts atkārtoti 03.02.2020. Tādējādi sabiedrības pārstāvjiem ir dota iespēja līdzdarboties likumprojekta izstrādē.
2.	Sabiedrības līdzdalība projekta izstrādē	
3.	Sabiedrības līdzdalības rezultāti	Nav.
4.	Cita informācija	Nav.

VII. Tiesību akta projekta izpildes nodrošināšana un tās ietekme uz institūcijām

1.	Projekta izpildē iesaistītās institūcijas	Aizsardzības ministrija, NBS
2.	Projekta izpildes ietekme uz pārvaldes funkcijām un institucionālo struktūru. Jaunu institūciju izveide, esošu institūciju likvidācija vai reorganizācija, to ietekme uz institūcijas cilvēkresursiem	Likumprojekts šo jomu neskar.
3.	Cita informācija	Nav.

Iesniedzējs:
Aizsardzības ministrijas
valsts sekretārs

Jānis Garisons

V.Upeniece 67335241
Vita.Upeniece@mod.gov.lv